

eni strani, druga stran, skrb za svojce, ta ne bo dala počitka . . .

Počivali bodo pa v letni vročini mnogi izmed onih, ki imajo v rokah usodo našega znanega gmotnega položaja. Želimo, da bi po teh počitkih prišli zopet zdravi in osveženi na svoja mesta. Oddih v počitkih naj bi jim vtil nove energije, in uživanje lepe prirode naj bi jim omečilo srce, da bi se po počitkih zavzeli o prvi mogoči priliki za naše opravičene zahteve in nam omogočili, da se tudi mi enkrat otresemo tistih morečih skrbi, ki nas teže brez počitka.

S knjigo ali brez knjige.

Ljudje, ki jim je resnični napredek šolstva pri sre, si prizadevajo, da bi ga z novimi uredbami in uvedbami dvignili čim višje. Ker pa nismo ljudje nezmožljivi, je jasno, da ni vsaka reč, ki jo ukrenejo reorganizatorji ljudskega šolstva, edino pravilna in šolstvu v prid. Mnogo stvari je bilo že kar kratkomalo zaukazanih, a ker so se izkazale kot neizvedljive in celo šolstvu kvarne, so se molče pozabile ali pa tudi zopet z ukazom prepovedale.

Šola ima opraviti z živim materijalom. Zatorej ni vladati šolstva izza pisalnih miz in samo po dozdevno zdravih mislih. Pravo pojmovanje bistva ljudskega šolstva dobi šele tedaj čvrsta tla in pravico do življenja, kadar ga je rodila dolgoletna praksa, ki si jo pridobi človek med poukom, med šolskimi stenami.

Napredek ljudskega šolstva je odvisen od premnogih okoliščin, zlasti napredek ljudskega šolstva na kmetih, kjer mu je izmed glavnih ovir nekako prirojeno ali vsaj od klerikalcev ncepljeno nasprotstvo nespametnih staršev in pa neredni šolski obisk.

Učiteljstvo se resno trudi, da se osvobodi vseh očitkov, ki grde njega delovanje, češ, šolstvo ne dosega tistih uspehov, ki bi jih moralo spričo denarnih žrtev, ki jih zahteva. Učiteljstvu ne more biti enako, ali rodi njegov trud sadove ali se poizgubi brezplodno. Zato si išče učiteljstvo opore, da mu je delovanje v šoli lažje in da mu je plačano izven šole s trajnimi uspehi. Ker deluje samo učiteljstvo pri pouku, je jasno, da sodi v prvi vrsti njemu glavna beseda, kaj je umestno in kaj neumestno, da se uspeh šolskega pouka ali dvigne ali zniža. Oprto na mnogoletne izkušnje, je danes učiteljstvo mnenja, da nikakor ne kaže metati iz šolskih sob knjig, ampak da je treba pustiti knjigi v vsaki šoli prejšnje, uveljavljeno mesto, da se naj torej vrši pouk še nadalje s knjigo, a ne brez knjige!

Kakor tudi je misel, da se naj poučuje brez knjige po takozvanih učnih slikah, lepa, vendar se nam zdi — in najsi se ne glasi to „moderno“ — neizvedljiva. Če drugod ne, je neizvedljiva v višjih razredih, kjer je snov preogromna, nego da bi jo mogel učitelj obravnavati brez knjige in da bi tudi ostala učenčeva last. Izvedljiva je ta misel kvečjemu v I. in II. razredu pri nazornem pouku, sicer je pa nje realizovanje nemogoče, ker je prenaporno. Tako poučevanje bi komaj zmagoval tudi najpridnejši učitelj, pa tudi njega bi moralo kmalu fizično popolnoma ubiti. Samomorilci pa vendar še ne marajo biti naši učitelji in naše učiteljice!

Res je: berilo imej vzorne sestavke! (N. pr. Erjavec: Žolne.) Učitelj najprej n. pr. obravnava imenovano berilo po formalnih stopnjah, in potem vzamejo učenci v roke Erjavčev

klasični spis. Tako imajo od pouka korist tudi tisti učenci, ki niso bili v šoli, ker imajo obravnavano snov v knjigi, ki jo hero tudi domačini, saj je na kmetih dostikrat šolsko berilo edina knjiga v hiši. Na ta način ostane mladini mnogo več v glavi, kakor pa če se dotična snov tudi več dni obravnava v šoli. Sicer pa itak ne more priti po določenih učnih načrtov vsa snov v knjigo. Tam jo naj izpopolnujejo učne slike. Pomožne knjige in tiskane učne slike so le za učitelja, pa tudi učenec mora imeti kaj v roki, da si priučeno snov utrdi in obnovi v spominu. To velja zlasti glede pouka iz realij. Pri zemljepisu je treba mnogokrat ponoviti imena rek, gorá, mest i. t. d., pri zgodovini razna imena, letnice i. t. d. Vestni učitelj ne rabi pač sestavkov iz fizike, ker mora pri takem pouku eksperimentirati, ker je brez tega pouk mrtev. A vendar je učencu tudi v tem primeru knjiga čvrsta opora, zlasti če so taki sestavki vzorni in nazorni, kakor je to n. pr. v Josin-Ganglovem „Tretjem berilu“.

Nemci so v šolski literaturi mnogo pred nami, pa so vendar njih najboljša berila sestavljena tako, da so učencem zvest kažipot po kraljevstvu znanosti, vede in prirode.

Zato pa: s knjigo in ne brez knjige!

Šolske stavbe na Kranjskem.

Načrti za šolske stavbe se delajo pri nas kaj brezvestno. Navadno si vzame dotični vladni inženjer kak zastarel načrt, ne glede na to, ali je dober ali slab, ga kopira in, če je potreba, napravi obris za večrazrednico, mu kar priřta še eno ali dve sobi, kjerkoli se mu zdi — in načrt za novo šolsko poslopje je gotov. Tu se ne gleda na to, ali bo ustrezala nova stavba potrebnim zahtevam, ali bo stanovanje za voditelja dovolj veliko, in se ne gleda na to, ali bo stavba sploh praktična ali ne, le da se inženjer iznebi tega dela, pa je dobro. In če hoče potem ta ali oni, ki se za stvar interesira, kaj ugovarjati ali kritikovati, se ga pa zasmehuje, češ, kaj boš govoril, ko nisi strokovnjak. Jaz sem vladni inženjer in basta. Vlada pa, namesto da bi stala na strani občine, ki mora šteti denar za šolo, potrdi načrt in če je še tako brezmiselno skrupčan.

Ne bi sicer pisali že sedaj o tej stvari, ker nam je obljubljen opis vseh ponesrečenih novih šolskih stavb na Kranjskem, a pisati hočemo pa sedaj vsaj nekaj, ker se name-rava postaviti novo poslopje za trirazredno ljudsko šolo v Sostrem pri Ljubljani. Za to šolo je napravil načrt vladni inženjer N. Pustimo šolske prostore in oglejmo si le voditeljevo stanovanje. To stanovanje obstoji iz ene sobe, kuhinje in jedilne šrambe v pritličju, a — čujte in strmite! — druga sobica pa je v prvem nadstropju. Največ novih šolskih poslopij na Kranjskem je skaženih, a takega kozla pa vendar še niso ustrelili nikjer ko tu. Če pride v Sostro oženjen učitelj-voditelj, ki ima družino, kaj bo napravil z otroki? Ali naj spe vsi v pritličju, in naj da napraviti zaradi pomanjkanja prostora štelaže, da bodo po njih spali otroci, ali pa naj prepusti otročiče same brez varuha v prvem nadstropju. Teško se mu bo odločiti za to ali ono, zakaj oboje je sila težavno in težko se mu bo tudi premagati, da ne bi preklel v prvi vrsti tistega inženjerja, ki je napravil tako budalost, v drugi vrsti pa vse one faktorje, ki so smeli pri realizovanju tega načrta kaj govoriti, a so molčali.

Učitelj na kmetih že itak nima od življenja nič drugega nego ogromno težavna dela v šoli in izven šole ter skrb